

сполучники [13, с. 515; 15, с. 471-472; 7, с. 307-308; 16, с. 306]. Словники української мови подають серед різних інтерпретацій *то* й таку: уживається в ролі сполучника-відповідника, що виступає на початку одного (звичайно головного) речення для підкреслення його співвідносності з попереднім (переважно підрядним) із часовим значенням [4, с. 1251]. Фактичний матеріал, проаналізований нами, засвідчує, що поєднання *коли... то, як... то* трапляються в реченнях із відношеннями одночасності подій в головній та підрядній частині: *Ще коли був живий Єгор, то писав, що хліба там багато-багато* (І. Цюпа); *Коли не їдь, то все підтирай веза стиною* (І. Нечуй-Левицький), особливо ж, коли значення одночасності ускладнюється значенням взаємозумовленості двох дій чи станів: *Коли навколо тебе всі трудяться, щось творять, то відповідні біотоки й на тебе йдуть* (О. Гончар).

Отже, все вищесказане свідчить, що складнопідрядні речення з підрядними темпоральними частинами потребують подальшого детального вивчення як у плані їх формально-синтаксичної структури, так і з семантико-синтаксичного погляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К.: Либідь, 1993.
3. Вихованець І. Р. Сполучник // Українська мова: Енциклопедія. – К.: Вид-во „Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана”, 2000. – 586 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.: Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2002.
5. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. – К.: Наук. думка, 1991. – 192 с.
6. Городенська К. Граматичний словник української мови: Сполучники. – Київ-Херсон, 2007. – 340 с.
7. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови: Морфологія. – К.: Либідь, 1993.
8. Загнітко А. П. Теоретична грамати́ка української мови: Синтаксис: Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2001.
9. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови: Навчальний посібник. – К.: НМК ВО, 1992.
10. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови: Синтаксис. – К.: Рад. шк., 1965. – Ч. 2.
11. Русская грамматика: В 2-х т. – Т. 2: Синтаксис. – М.: Наука, 1982.
12. Слинько І. І. та ін. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: Навч. посібник / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К.: Вища школа, 1994.
13. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969.
14. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1972.
15. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 1997.
16. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. М. Я. Площ. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2000.
17. Сучасна українська мова: Підручник / За ред. О. Д. Пономарева. – Вид. 2-ге, перероб. – К.: Либідь, 2001.
18. Русановський В. М., Жовтобрюх М. А., Городенська Е. Г., Грищенко А. А. Украинская грамматика / Отв. ред. В. М. Русановский. – К.: Наукова думка, 1986.
19. Чердиченко І. Г. Складнопідрядні речення в сучасній українській мові. – Чернівці: Вид-во Чернівецького ун-ту, 1959.
20. Шульжук К. Ф. Складне речення в українській мові: Посібник для вчителя. – К.: Радянська школа, 1989.

It is examined in the suggested article the conjunction status within temporal function in the complex sentence. Defined specifications of semantic syntactical and formal syntactical structure of conjunction with temporal components introduced by the means of conjunction; described transformation of complex sentences into simple non elementary complexed sentences.

Key words: complex sentences of time, semantic-syntactical relations, conjunctive words.

С. В. Соколова

ВІДПРИСЛІВНИКОВА ІНТЕР'ЕКТИВАЦІЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

У статті здійснено опис умов та особливостей відприслівникової інтер'ективації, виявлено семантичні передумови та закономірності переходу прислівників у вигуки.

Ключові слова: прислівник, вигук, транспозиція, транспоноване слово, транспозит, інтер'ективація, окаціоналізм.

Одним із проявів асиметрії мови є відприслівникова транспозиція, до якої належать не лише факти повного міжчастиномовного переходу, а й потенційні наближення лексико-граматичного класу прислівників до інших частин мови, що знаходить вияв у випадках часткової відприслівникової транспозиції, в реалізації прислівником синтаксичної функції іншого лексико-граматичного класу та в окаціональній транспозиції.

У сучасній лінгвістиці процеси транспозиції прислівників у вигуки частково розглядають: Л. І. Мацько [7], В. М. Мігірін [8], В. В. Бабайцева [1] та ін. Але всебічних і ґрунтовних монографічних наукових розвідок щодо шляхів і можливостей таких переходів із лексико-граматичного класу прислівників у сучасному мовознавстві немає.

Мета дослідження – з'ясувати можливості переходу прислівників у вигуки, тобто причини та умови, за яких відбувається процес інтер'ективації; виявити семантичні передумови та закономірності таких процесів.

Інтер'ективацією (від. лат. *interjectio* – вигук, вставка, проміжок) називають перехід інших частин мови у вигуки. До лексико-граматичного класу вигуків відносять слова, які служать для безпосереднього вираження емоцій, почуттів, експресивних оцінок, вольових спонукань мовців. Вигуки, займаючи окреме місце серед інших частин мови, стоять поза системою повнозначних і службових слів [24: 399-400; 165; 4; 5]. Вони не мають спеціальних граматичних показників і зовсім позбавлені номінативної функції.

Перехід прислівників у вигуки відбувається тільки на синтаксичному рівні: категоріальне значення прислівника ($K3_{Adv}$) змінюється на категоріальне значення вигука ($K3_{Ins}$), морфологічне оформлення (МО) є сталим для обох лексико-

граматичних класів, а лексичне значення слова (ЛЗ) після транспозиції лише набуває емоційного забарвлення (яке виражене в інтонації): $KZ_{Adv}MO_{Adv}LZ_{Adv} \rightarrow KZ_{Ins}MO_{Adv}LZ_{Adv}$ (табл. 1).

Відприслівникова інтер'єктивація

Ступінь інтер'єктивації	Вихідна форма	ТРАНСПОЗИТОР	Схема інтер'єктивації	Результат
Синтаксичний	ТРАНСПОНОВАНЕ СЛОВО: $KZ_{Adv}MO_{Adv}LZ_{Adv}$ (синтаксичний, морфологічний і семантичний прислівник)	$KZ_{Adv} \rightarrow KZ_{Ins};$ $MO_{Adv} \rightarrow MO_{Adv};$ $LZ_{Adv} \rightarrow LZ_{Adv}$	$KZ_{Adv}MO_{Adv}LZ_{Adv} \rightarrow$ $\rightarrow KZ_{Ins}MO_{Adv}LZ_{Adv}$	$KZ_{Ins}MO_{Adv}LZ_{Adv}$ (синтаксичний, неморфологізований, морфологічно не оформлений вигук)
Морфологічний	<i>Матеріально не виражений</i>			
Семантичний	<i>Не представлений</i>			

*Нахилившись, він обходить **кругом** (Adv) колицку (М. Стельмах) → – Оркестр, встати! – крикнув Гавриленко... – Оркестр піднявся. – **Кругом** (Ins)! – оркестр повернувся (О. Довженко).* Слово *кругом* втратило синтаксичну функцію обставини (*обходить* як? *кругом*) та опинилося поза системою членів речення. Його лексичне значення “рухаючись по колу” (синоніми-прислівники – *навколо, довкола, навкруги, доокіл, довкіл*) залишилися незмінним, хоча й набуло значення емоційного вираження почуттів.

*Байдуже собі і **моторно** (Adv) розвішувала [Наталка] все [білизну] на вірвовці, на гіллі, на латах (І. Багрянний) → – **Моторно** (Ins)! **Класно** (Ins), *Бутузі!* – *возвеличив завідувач (І. Кидрук).* Слова *моторно* та *класно* повністю втратили свої первинні лексичні значення (відповідно – “виконання певної діяльності енергійно, швидко, жваво” та “таке виконання роботи, що за якістю відповідає вимогам певного рівня, класу майстерності”) і набули значення вираження позитивних, схвальних емоцій. Подібні приклади підтверджують, що в розряд вигуків теоретично мають потенціал транспозиціонувати усі прислівники, хоч практично реалізують цей потенціал у мовленні лише деякі. Завдяки таким особливостям, Л.І. Мацько називає вигуки спонтанними одиницями, вживання яких у певній мовленнєвій ситуації зумовлене емоційно-психологічним станом або потребою цілеспрямованого волевиявлення [165: 32-37; 10: 64; 3].*

У синтаксичному плані відприслівникові вигуки можуть бути вигуковими нечленованими реченнями: – *Чудово (Ins)! – почула Лисиця за своїм плечем чоловічий голос (І. Роздобудько);* нечленованими реченнями у складі прямої мови: *“Так (Ins)! – блиснула враз моторошна догадка. – Та ж той “спеціаліст танкової Сталінградської”, очевидно, й зайняв резиденцію Гестапо, і це його, Максима, везуть туди, щоб спершу перепустити через “конвеєр” допиту...” (І. Багрянний).*

При відприслівниковій інтер'єктивації одночасно із кардинальною зміною синтаксичної функції (її втратою) слово зазнає і зміни категоріального значення: обставинність змінено на вираження експресії: *В ранній редакції повісті це ясно (LZ_{Adv}: “цілком очевидно, зрозуміло”) відбиваються місцеві александрійсько-египетські перекази.. (О. Білецький) → – Просто я ніколи не народжувала дітей, – байдуже відповіла Ляля. – А-а-а. Ясно (Ins)! (М. Гримич); Видряпавшись нарешті (LZ_{Adv}: “після чого-небудь, в кінці чогось”) на гору, похитуючись і важко дихаючи, стежкою йшла двонога істота (І. Багрянний) → – *Нарешті (Ins)! – зітхнула з полегшенням Христіна. – Нарешті ви зробили це! (М. Гримич).**

Можна виділити такі істотні категоріальні ознаки вигуків, що їх, транспонуючи, набуває прислівник: відсутність номінативної функції; ослабленість власне лексичного значення; експресивні зміни смислу; семантичні, інтонаційні та синтаксичні зв'язки з попередніми та наступними елементами мовлення; залежність від мовленнєвої ситуації; невираженість морфологічних категорій та парадигм і специфічний вияв синтаксичних функцій.

Основною причиною наближення прислівників до вигуків є відсутність в останніх чітко виявленого самостійного лексичного значення та синтаксичної функції: *Понід льодом **геть** (LZ_{Adv}: “сильно, дуже, значно”) загуркотіло (Т. Шевченко); Він кинувся **геть** (LZ_{Adv}: “куди-небудь, далеко”) (М. Коцюбинський); **Геть** (LZ_v: “іди”) мені з хати! **Геть** (Ins)! (І. Франко).* У другому реченні прислівникове значення наближено до вигукової семантики. У третьому – слово *геть* належить до системи дієслова, оскільки керує займенником, тоді як у другій частині – вже виступає вигуковим імперативом.

Семантика вигуків має конкретно-ситуативний характер, її розкриває контекст у зв'язках з іншими словами за допомогою інтонації, міміки, жестів. Визначальним показником для вигуків виступає суб'єктивність семантики. Суб'єктивність значення вигуків полягає в тому, що вони функціонують як мовні знаки вираження індивідуального ставлення мовця до ситуації, зумовленого насамперед почуттям і волею [69: 39; 175]. Аналіз мовного матеріалу показує, що інтер'єктивації зазнають ті прислівники, лексичне значення яких за своєю природою уже включає в себе експресивність або може набувати її у результаті семантичних змін шляхом перенесення, звуження чи розширення значення.

В українській мові зазнають інтер'єктивації означальні та зрідка обставинні прислівники. У результаті такого переходу поповнюється лексичний склад похідних (вторинних) вигуків, які вимовляють із сильною експресією:

1) емоційні, що виражають емоційне ставлення мовців до об'єктивної дійсності, переживання, почуття, відчуття. У вигуках знаходить вираження таке емоційно-чуттєве відображення дійсності, яке усвідомлюють, але не відокремлюють від суб'єкта і не протиставляють йому як щось зовнішнє і незалежне від нього.

За семантикою емоційні відприслівникові вигуки можна віднести до таких груп:

- лексеми, які виражають позитивні емоції та почуття (*чудесно! чудово! добре! прекрасно! радісно! отак! нарешті! браво!* тощо): *Ми всі вчимося залюбки* (ЛЗ_{Adv}: "охоче, з великим бажанням, готовністю, радістю"), *гартуємось, міцнієм* (Н. Забіла) → *Тоді підставляй кухоль! – Залюбки* (Ins)! (Т. Завітайло); *Цей хлопець має надзвичайні природні здібності: він феноменально* (ЛЗ_{Adv}: "рідкісно, незвичайно, винятково довершено") *запам'ятовує найменші дрібниці незнайомої місцевості; Куполи незнайомого міста небачено* (ЛЗ_{Adv}: "виблискували так, як ніколи ще бачили, надзвичайно") *виблискували у променях вранішнього сонця; На прем'єрі був вражений: декорації до його вистави були виготовлені геніально* (ЛЗ_{Adv}: "винятково талановито, творчо, неперевершено") – *саме так, як він – автор – задумував* → *А француз посміхався: він уже помітив, як од вітру хитнулися парусинові "хатки", а одна "тополя" стояла криво, і, уявляючи, як у Версалі потишатимуться від його розповідей про "розквітлу" Малоросію, вигукнув: – Феноменально* (Ins)!.. *Небачено* (Ins)!.. *Геніально* (Ins)! (С. Плачинда); – *Потрібно небагато: щоб кожен працівник правильно* (ЛЗ_{Adv}: "безпомилково, точно") *та завзято виконував свою ділянку роботи – тільки це може забезпечити загальний успіх та конкурентноздатність нашого підприємства* → *Правильно* (Ins)! *А я в Києві поклопочу, щоб тебе випросили назад... Повернули...* (С. Плачинда);

- лексеми, які виражають негативні емоції та почуття, іронію (*жахливо! отак! чудесно! чудово! прекрасно! так-то! де там! туди ж іще! все (усе)! гідко! глухо! холодно! боляче! бридко!* тощо): *Отак* (ЛЗ_{Adv}: "приблизно, близько, орієнтовно") *тридцять літ тому було б вам зазирнути до Борислава* (І. Франко) → *Ви знаєте, що я член райкому і не потерплю, щоб член бюро райкому розводив у своїй школі такий бардак. Отак* (Ins)! – *і генує кулаком по директоровому столі* (М. Матіос); *У мене немає жодної мети розповіді, але я не знаю, чому вона мене жахливо* (ЛЗ_{Adv}: "дуже негативно, надзвичайно, сильно") *гнітить* (Ю. Яновський) → *Жахливо* (Ins)! *Ні за що вбиватимуть! Що робити? – нервував Артем* (С. Плачинда);

2) імперативні вигуки – вигуківі спонування, які передають вольове збудження або вольовий наказ (тобто волевиявлення мовця). Серед інших вигуків відприслівникові імперативи мають найвищий ступінь інтенсивності спонукальної ознаки. Це може бути категорична вимога, заклик, наказ, спонування до виконання або припинення дії. Серед відприслівникових імперативів можна виокремити:

- вигуки, які спонукають до діяльності (*вперед! гірко! кругом! пріч! геть! цоб! цабе!* тощо): *Взад і вперед* (ЛЗ_{Adv}: "у напрямі поступального руху") *походили офіцери, чекаючи командира полку* (Р. Андріяшик) → *Вперед* (Ins)! *Лише вперед! Ні кроку назад! В темні Раунд о'клок!! Нозами! Як вчить Преслі!* (Ю. Ілленко); *[наза-а-ад* (Ins)!!! *Поверни мене назад* (ЛЗ_{Adv}: "у напрямку, протилежному до напрямку попереднього руху")!!!] (Л. Дереш);

- вигуки, які вимагають припинення певної діяльності (*вільно! годі! тихо! досить! обережно!* тощо): *Тихо* (ЛЗ_{Adv}: "слабко, неголосно"), *наче од вітру, скринула хвіртка* (М. Стельмах) → *ТИХО-О-О* (Ins)! – *пролунав громовий ляск по лакованому дереву* (Л. Дереш);

- вигуки, за допомогою яких привертають увагу (апелятивні) (*обережно! ах так! як би не так!*): *Олександр Іванович підійшов до широко відчинених дверей багажного вагона... обережно* (ЛЗ_{Adv}: "обачно, з обережністю") *обійшов тюки з чорними розляпистими написами адрес і, спинивши дихання, здаля глянув усередину* (Б. Антоненко-Давидович) → *Машина хитнулася. – Обережно* (Ins)!!! – *прокричали всі в один голос* (М. Гримич);

3) етикетні – вигуки на в'явлення привітання чи то експресивних звукових жестів, вживаних у різних випадках життя при зустрічі між знайомими чи співбесідниками взагалі (*щасливо! всього!* тощо): *Усього* (ЛЗ_{Adv}: "разом, загалом, у цілому") *спорядження не виявилося на місці* → *Усього* (Ins)! *Побачимося завтра ввечері!*

Інтер'єктивізацію, як і субстантивізацію (на відміну від інших транспозиційних процесів) можуть обігрувати в каламбурах: „*Тихо* (Ins)!” – *я сказав. Чи я тихо* (Adv) *сказав?; Дві блондинки застряли в ліфті й почали кричати: „Допоможіть! Рятуйте!” Одна каже: „Нумо кричати разом* (Adv)”, – і обидві закричали: „*Разом! Разом* (Ins)!””. Такі каламбури можуть охоплювати будь-які групи відприслівникових транспозитивів-вигуків.

Отже, перехід прислівників у вигуки зумовлений появою синтаксичної незалежності. Цьому процесові передують посилення здатності слова до вираження емоційної або вольової реакції мовців, а не до називання, тому з часом функція називання переходить у функцію вираження і повнозначне слово стає вигуком. Основною умовою інтер'єктивізації слід визнати семантичний фактор – потенційна наявність емоційно-експресивного або наказово-спонукального значення слова. Саме багатство семантики прислівників є сприятливим підґрунтям для транспозиційних процесів. Інтер'єктивуються в сучасній українській літературній мові означальні та зрідка обставинні прислівники. У результаті такого переходу збагачується лексичний склад емоційних, імперативних, етикетних вигуків.

Засобом кваліфікації такої функціональної омонімії є контекст, оскільки поза ним слово несе невизначену інформацію і має лише потенційне значення. Лише в певному контексті реалізується семантика прислівника або вигука, нейтралізуються одні значення та актуалізуються інші.

Відприслівникова інтер'єктивізація підтверджує, що вигуки становлять клас слів, здатний до поповнення за рахунок функціонально переосмислюваних одиниць різної первинної лексико-семантичної природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабайцева В. В. Явления переходности в грамматике русского языка / В. В. Бабайцева. — М. : Дрофа, 2000. — 640 с.
2. Бевзенко С. П. Исторична морфологія української мови (Нариси із словозміни та словотвору) / С. П. Бевзенко. — Ужгород : Закарпатське обласне видання, 1960. — 416 с.

3. Браїлко І. Функціональний аспект дослідження лексичних оказіоналізмів української мови / Ігор Браїлко // Граматика української мови у функціональному висвітленні : зб. наук. праць / головн. ред. М. І. Степаненко. — Полтава : Полтавський держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2000. — С. 47—56.
4. Вихованець І. Р. Різновиди транспозиції / І. Р. Вихованець // Актуальні проблеми граматики : зб. наук. праць / відп. ред. В. Ожоган. — Кіровоград : Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка, 1997. — Вип. 2. — С. 57—60.
5. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : Академ. граматика української мови / І. Вихованець, К. Городенська ; за ред. І. Вихованця. — К. : Унів. вид-во "Пульсари", 2004. — 400 с.
6. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. — К. : Наукова думка, 1988. — 256 с.
7. Мацько Л. І. Інтер'єктиви в українській мові : навчальний посібник / Л. І. Мацько. — К. : КДПІ, 1981. — 131 с.
8. Мигирин В. Н. Очерки по теории процессов переходности в русском языке / В. Н. Мигирин. — Бельцы : Изд-во Бельцкого гос. пед. ин-та, 1971. — 199 с.
9. Мухаммед-Али, Мухаммед Абдель-Азиз. О переходе существительных в междометия / Мухаммед-Али, Мухаммед Абдель-Азиз // Русский язык в школе. — 1973. — № 2. — С. 86—88.
10. Українська мова. Енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. — К. : Українська енциклопедія, 2000. — 752 с.

In the article it is carried out the discription of conditions and features of transposition of adverbs into exclamation it is described semantic pre-conditions and conformities to law of it.

Key words an adverb, an exclamation, a transposition, a transposed word, a transposit, an interjektivation, an okazionalizm.

В. М. Фурса

ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЧНОГО ОСВОЄННЯ ІНШОМОВНИХ НЕВІДМІНЮВАНИХ ІМЕННИКІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті проаналізовано проблеми освоєння невідмінюваних іменників іншомовного походження на морфологічному рівні сучасної української літературної мови, вказано на основні тенденції в родовій диференціації цих одиниць, визначено словозмінні парадигми таких іменників.

Ключові слова: невідмінювані іменники, морфологічна система, рід, число, відмінок, нульова відміна, парадигма.

Упродовж останніх десятиріч українська мова, як і багато інших слов'янських мов, зазнає потужного глобалізаційного тиску, що виявляється в інтенсивному запозиченні іншомовних слів. До таких одиниць належать, зокрема, невідмінювані іменники, які, незважаючи на те що вони мають не властивий українській мові вокалічний характер, дедалі активніше проникають до її системи.

У сучасній науковій літературі відомі різні найменування цієї групи слів, проте найуживанішими є "незмінювані іменники" та "невідмінювані іменники". В енциклопедії "Українська мова" зазначено, що традиційно до незмінюваних слів зараховують і деякі іменники, прикметники, які виражають усі граматичні значення, що й інші повнозначні слова, проте тільки за допомогою синтаксичних зв'язків з іншими словами [10, с. 406].

Деякі лінгвісти вказують тільки на відносну невідмінюваність цього класу слів, іменуючи їх так званими невідмінюваними іменниками [3, с. 110]. Інші погоджуються з терміном "невідмінювані іменники" тільки тому, що досі не запропоновано вдалішого терміна для "матеріальної невираженості формальної незмінюваності цих слів" [6, с. 177].

Питання статусу невідмінюваних імен з давня привертала увагу лінгвістів. Так, у російській граматиці після тривалого невизнання невідмінюваних іменників компонентом мовної системи їх описували разом із незмінюваними словами та формами інших частин мови, а з середини 60-х років ХХ ст. ці слова відносять до особливої "нульової" відміни з "нульовими" [8, с. 506] та субститутивними [7, с. 149-154] афіксами. У сучасній україністиці так само кваліфікує їх І.Р.Вихованець, зазначаючи, зокрема, що морфологічно невідмінювані "іменники розподіляються на сім відмінкових омонімічних форм з нульовою флексією. Через те в морфологічній структурі сучасної української літературної мови доцільно виділити відміну з нульовою флексією – нульову відміну" [5, с. 75]. Зважаючи на цю думку, невідмінюваними іменами називаємо одиниці з омонімічними словоформами, що мають нульові флексії й утворюють так званий нульовий тип відмінювання.

Основні теоретичні засади функціонування невідмінюваних іменників у граматичній системі української мови викладені в наукових працях І.Р.Вихованця, А.П.Загнітка [5; 6]. Проте наявні наукові дослідження не подають вичерпної інформації про найновіші тенденції в морфологічному освоєнні невідмінюваних імен, запозичених із різних мов світу.

У пропонованій статті ставимо за мету дослідити основні тенденції та особливості адаптації нових іншомовних невідмінюваних іменників на морфологічному рівні.

У сучасній українській мові невідмінювані іменники іншомовного походження утворюють периферію морфологічних рядів словоформ, тяжіють до синтаксичних типів і реалізують аналітичні тенденції мовної організації [3, с. 42; 6, с. 177], оскільки їхнє відмінкове, родове та числове значення набуває вираження засобами контексту (формами координуваних, узгоджуваних або керованих слів), а не афіксальними формантами.

Визначення граматичного значення роду невідмінюваних субстантивів залежить від лексико-граматичного розряду, до якого вони входять. Родова належність невідмінюваних іменників – назв осіб зумовлена їхнім семантичним змістом. Слова, що називають осіб чоловічої статі, належать до чоловічого роду: *ага, газі, гринго, кюре, мікадо, ребе*, напр.: *У книзі йдеться про православного священика, католицького кюре, протестантського пастора і юдейського равина (Україна молода); Мсьє Казикін побував удома (Голос України); іменники – назви осіб жіночої статі – до жіночого роду: леді, мадам, міледі, міс, місіс, пері, пані, фрау, фру та ін., напр.: *На думку багатьох колег, ця жінка (Катерина Амосова), яка досить рано зробила кар'єру, має характер залізної леді (Вечірній Київ); А образився синьйор Вінченце на містера та місіс Річі за те, що вони поцупили в нього ідею фільму "Зметені" (Україна молода); Дебют фрау Мак-Лід як виконавиці східних танців відбувся наприкінці січня 1905р. (ПіК).**